

המלך בשדה

מזל בתולה.

מה זה תשובה בכלל? טעות מפורסמת היא שתשובה היא ההפך משאלה, כאילו שלאנשים דתיים יש תשובות ולאנשים חילוניים שאלות. אבל לא זוהי הכוונה במילה 'תשובה', המשמעות האמתית של תשובה, היא מלשון לשוב, לחזור לנקודת המוצא. הנשמה שבתוכנו, מגיעה ממקום טהור ונקי, בעולם הזה היא עושה את דרכה הארוכה ורצופה בקבלת החלטות בכל רגע ורגע. כאשר אנחנו שמים לב שהתבלבלנו בדרך, וקיבלנו החלטות שגויות שהביאו אותנו הרחק מן היעד, זוהי תשובה. חזרה בתשובה, הכוונה לתהליך שבו אנו חוזרים אחורה אל נקודת המוצא, ונזכרים: מה רצינו בכלל? לשם מה יצאנו למסע הזה? ולמה ירדה הנשמה שלנו לעולם? התבוננות זו עוזרת לנו, לבחון את הדרך שעברנו, ולאתר את הצמתים בהם טעינו, את ההחלטות השגויות שקיבלנו, לתקן ולהמשיך קדימה. כולנו בני אדם, ובני אדם עושים גם טעויות. כאשר מישהו פוגע בנו, כתוצאה מטעות, מפזיזות או מחוסר תשומת לב - לא הטעות היא זו שמעצבנת, מעליבה ופוגעת. מה שמכעיס כל כך, הם חוסר הרגישות ואי תשומת הלב שהביאו לטעות. "אם היית רגיש, אם יותר היה אכפת לך - לא היית טועה". תשובה איננה התעלמות מהטעויות, מהאדם נדרשת הכרה, חרטה ולקיחת אחריות. אך לאחר כל אלה, בחודש אלול אנחנו עוזבים את העיסוק בטעויות, ומתמקדים בקשר שבנינו, ברגישות ובאכפתיות. אם נדע להיות רגישים, לעולמם של אלו שסביבנו רגישים לרצונו של הבורא, הטעויות כמו ימחלו מעליהם, "על כל פשעים תכסה אהבה". מזלו של חודש אלול הוא מזל בתולה, מה שמלמד אותנו כי חודש זה חושף בנו מקומות פנימיים, טהורים. כאלו שלא נפגעו. יש בנו טוב בעוצמה כזו, שכל הטעויות לא יכולות לפגוע בו. אם נרצה נמצא בתוכנו, תום נעורים שלא התחפסס, יופי אמתי שלא התלכלך. "נשמה שנתת בי טהורה היא".

מלך בשדה.

חודש אלול - חודש הרחמים והסליחות, הוא החודש האחרון בלוח השנה העברי. זמן המוקדש לסיכום השנה החולפת, לחשבון נפש, ולהתחזקות בעבודת ה'. שמו של החודש - אלול. הוא ראשי התיבות של פסוק מ'שיר השירים' - "אני לדודי ודודי לי", פסוק זה מדמה את הקשר בינינו לבורא העולם, לקשר אהבה בין בני זוג. בפסוק זה מספרת הרעיה האוהבת, כי יש מענה לאהבתה, המשתקפת באהבתו החוזרת של הדוד, אהוב ליבה. לכל יהודי ויהודי יש בלב, עמוק עמוק, געגועים לאלוקים, רצון לפגוש אותו ולהבין אחת ולתמיד מה הוא רוצה מאיתנו. בדרך כלל, זהו סוד כמוס, אינטימי ושמו. רק לפעמים, בעיתות משבר, סוד זה מתפרץ החוצה, יוצא באיזו צעקה, או תפילה חרישית. ממש כמו שמתחילה אהבה בין בני זוג, אנחנו רגילים לשמור על התאהבותנו בסוד, מי יודע... מה יגידו? ומה הוא חושב עלינו, אם בכלל? ומי אמר שהוא יאהב אותנו בחזרה? חודש אלול, הוא רגע של חסד, רגע של אמון, בו קל יותר לאנשים רבים לגלות את סודם, את ה'רומן' הסודי שלהם עם בורא עולם, ולהאמין בו שהוא יחזיר להם הרבה אהבה ורחמים. 'אני לדודי' וגם 'דודי לי'. בחודש זה אנשים רבים יותר, מרגישים מספיק בטוחים, להאמין, לבטא את אמונתם. הם מרגישים כי ה' אוהב אותם. משל חסידי עתיק ומפורסם, מתאר את חודש אלול כזמן שבו המלך יוצא אל השדה. במשך כל השנה כאשר המלך יושב בארמון, קשה מאד להיכנס אליו. כניסה לארמון, כרוכה באישורים רבים, ולא כל אחד זוכה לה. כאשר המלך יוצא אל השדה, לטיול, או לסיור בממלכה, מתאפשר גם לכפריים פשוטים, לגשת אל המלך ולשוחח אתו. גם אלו שבמשך השנה לא רגילים בחיים דתיים, מרגישים כי בחודש אלול, אפשר להתקרב לה'. דווקא בשדה, איפה שאנחנו מרגישים רחוקים, פשוטים ולא מספיק ראויים, שם המלך נמצא. "המלך בשדה".

כשבעלי התשובה ישלטו.

היום, כששומעים את המושג 'תשובה', אנחנו חושבים על אדם שהחליט לעשות שינוי בחייו, ולבחור באורח חיים דתי, להניח תפילין, או לשמור שבת וכשרות למשל. אבל בתנ"ך, בדרך כלל, יש למושג תשובה, משמעות קצת שונה. "ובקשתם משם את ה' אלוקיך ומצאת, כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך". התנ"ך מספר לא רק על תהליך אישי, אלא על מהפכה חברתית, חשבון נפש לאומי של חיפוש רוחני, והגדרת זהות שתתרחש לפני בוא המשיח. מהפכת התשובה תוביל לבחירה מחודשת מרצון חופשי וחיבור פנימי בתורת ישראל. חז"ל אומרים כי "במקום שבעלי תשובה עומדים. אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד". מעלתם של בעלי התשובה, היא בכך שהם בחרו בתורה מרצון, ולא מתוך הרגלים, או מוסכמה חברתית. המטען אותו הם סוחבים מעברם, מונע מהם להיכשל בחטא הגאווה והיהירות. הגלות הכריחה את העולם היהודי להסתגר, ולצמצם את עצמו בין כתלי בית המדרש. בספר הזהר כתוב כי מהפכת התשובה, תחולל שינוי גם בעולם הדתי, ואפילו אצל 'הצדיקים הגמורים'. היא תפנה את תשומת הלב מהמסגרות והכללים, אל חיפוש הפנימיות בלב כל דבר. ותוליד צימאון למלא את רצון ה', לא רק בחיים האישיים, אלא גם בתחומים כמו מדינאות, ביטחון, ממשל ותרבות, תחומים שבהם מורגש עדיין הריחוק מהאור האלוקי. גם היום אפשר לראות, כי בעלי התשובה הביאו עימם, מהעולם ממנו הם באו, שאלות וחיפוש, חיבור בין עולמות שונים ועושר תרבותי לתוך העולם הדתי. מורי החסידות סיפור לנו כי בקרוב יבואו ימים שבעלי התשובה הם שיובילו את עם ישראל, דווקא הם, שמכירים את היתרונות גם של הציבור הדתי, וגם של הציבור החילוני, ויכלו לאחד את עם ישראל. בעלי התשובה יתפסו את אט תפקידי מפתח בהנהגה המדינית והרוחנית, ויובילו אותנו אל בואו של המשיח.

תתעוררי!

מתחילת חודש אלול ועד לראש השנה, נוהגים לתקוע בשופר בבית הכנסת בתפילת שחרית. מנהג זה בשונה מתקיעת השופר בראש השנה, אינו מצוה מחייבת, ומטרתו לעורר את הציבור לחזור בתשובה. השופר משמש כ"שעון מעורר", הקורא לנו להתעורר מההתרדמה והשאננות, ולשים לב למקום שבו אנחנו נמצאים כעת. השופר קורא לנו לבחון את עצמנו האם חיינו מתנהלים כפי שאנחנו רוצים באמת, או שמא מסלול חיינו חמק לנו ברגעי עייפות וחוסר תשומת לב. אולי נגררנו אחרי החברה ולא זכרנו את ייחודיותנו, החלומות הגדולים שלנו, והרצון להיות באמת טובים. תקיעת השופר, שימשה בעבר לקריאה להתגייסות, להתלכדות עבור הגנה מפני אויב מסוכן, או למען השגת מטרה נעלה. השופר קורא למהפכה, למרד, לשינוי הרגלי החיים בהם דבקנו, או התכתיבים הרעים של החברה. הוא מפנה את תשומת ליבנו, לחטאים שעצמנו מהם עין, ולחלומות שמשום מה ויתרנו עליהם מהר מדי. נביאינו תיארו כי לפני בוא הגאולה "תקע בשופר גדול", שופר זה מזמין את שומעיו, להצטרף אל מהפכת התשובה, הוא מזכיר לנו לשאול את עצמנו תמיד "מי אנחנו?", ו"מה אנחנו רוצים באמת?". השופר קורא לנו לקחת אחריות על חיינו האישיים, אבל גם לאחריות ציבורית. הוא מזכיר לנו כי שינוי אמיתי תלוי רק בנו, וכי החשת הגאולה היא בידיים שלנו "התעוררי! התעוררי! כי בא אורך קומי אורי!".

ח"י אלול.

ר' ישראל בעל שם טוב, מייסד תנועת החסידות, נולד ביום י"ח אלול – ח"י באלול. לא לחינם יום זה מצוין בכל שנה, ר' ישראל המכונה 'בעל שם טוב' חולל מהפכה בעולם היהדות. הבעל שם טוב לימד כי חזרה בתשובה היא לא עניין לכאלו שאינם שומרי מסורת, להפך, גם דתיים (ואולי אפילו יותר) צריכים לחזור בתשובה. על האדם, כל אדם, לרענן את עצמו תמיד, לבחון ולבדוק תמיד האם הוא עושה את מה שהוא רוצה, והאם חייו באמת כפי רצון ה', או שמא קיום המצוות כבר הפך אצלו להרגל, והוא אינו חש קשר ודבקות בבורא. לפני בואו של הבעל שם טוב, היה חודש אלול חודש עצוב ומדכא, שבו כולם היו מסתובבים מיוסרים, ומלאים בכפח מפני יום הדין. כאשר בא הבעל שם טוב הוא הביא אתנו אווירה חדשה לחודש אלול, במקום לחץ וכפח - שמחה וחיות. זו הסיבה שיום לידתו מכונה ח"י אלול – זריקת חיות ועידוד בחודש הרציני. הבעל שם טוב פתח עבורנו את שערי הלב, "רחמנא ליבא בעי" (אלוקים רוצה את הלב), הוא לימד כי יותר מכל מבקש השם יתברך את ליבנו, הוא לא מעוניין שנקיים את המצוות כ"מצוות אנשים מלומדה", מתוך הרגל ושגרה. לפעמים נדמה שהמצוות אינם אלא מפרט של הוראות טכניות, שלא יכול להיות קשר אמיתי עם אלוקים. הבעל שם טוב עמד באומץ מול הקיבעון המחשבתי, מול ההרגלים הדתיים, ושינוי כי אסור לנו לעולם לוותר על רצוננו לקשר שכזה, עלינו רק לתת את הלב. את הכוח לחולל מהפכה שכזו שאב הבעש"ט מצוואה שמסר לו אביו כשהיה רק בן 3, והתייתם מאמו ומאביו. כשעצם אביו את עיניו מסר לו צוואה שלימים אמר הבעש"ט שליוותה אותו לכל אורך חייו "אהוב כל יהודי, ואל תכחד מאף אחד חוץ מהשם יתברך". צוואה זו מלווה גם אותנו בפרט, בחודש אלול – לא לפחד. להעיז לשנות, להעיז להשתנות.

מנהגי חודש אלול.

תהלים.

בחודש אלול נהוג להוסיף באמירת התהלים, מעבר לאמירת התהלים הקבועה לכל יום. בספר התהלים שחיבר דוד המלך, יש סגולה לעורר את הלב לתשובה. דוד המלך עצמו, נחשב ליחזור בתשובה הכי מפורסם, בזכות התשובה השלמה שעשה. ספר התהלים מתאר את ייסורי הנפש, העליות והמורדות שעובר כל יהודי.

צדקה.

"תשובה ותפילה וצדקה – מעבירין את רוע הגזרה", כהכנה ליום הדין בראש השנה, מומלץ להוסיף בנתינת הצדקה. נתינת הצדקה באה גם כתחליף לצומות ולסיגופים שהיו נהוגים בעבר לשם כפרת עוונות, בימינו, אין זו הדרך הנכונה, אלא תשובה מתוך שמחה, והרבה הרבה צדקה.

בדיקת תפילין ומזוזות

בחודש אלול, נוהגים למסור לבדיקה את המזוזות שבפתיחי הבית, וכן את זוגות התפילין, על מנת לוודא שנשארו שלמים וכשרים. את התפילין והמזוזות יש למסור לידי סופר ירא שמים שבקי בהלכות, כדי שנוכל לדעת בוודאות כי הם אכן כשרים על פי ההלכה.

תקיעה בשופר.

מנהג ישראל לתקוע בשופר בכל חודש אלול, מראש חודש ועד יום לפני ערב ראש השנה. תקיעת השופר של חודש אלול היא מנהג, ונועדה לעורר את הציבור לשוב בתשובה. על קול השופר אומר הנביא "היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו?", אף אחד לא יכול להישאר אדיש מול קול בכיו של השופר, שמספר את כאבנו: עד כמה אנחנו רחוקים.

סליחות.

משכימים לקום לפנות בוקר להתחנן ולבקש מה' שיסלח לנו. הספרדים משכימים לסליחות מיד לאחר ראש חודש אלול ועד יום כיפור. האשכנזים מצטרפים רק בשבוע שלפני ראש השנה. בסליחות, אנו מבקשים לצד בקשת הסליחה, את הגאולה השלמה, ואת רחמיו של ה'.

לדוד ה' אורי וישעי.

את פרק כז בתהלים הפותח במילים "לדוד ה' אורי וישעי" מוסיפים (האשכנזים) בסיום התפילה בחודש אלול, פרק זה מתאר את רצונו לחוש בקרבתו של הבורא, ואת בקשתנו היחידה – "אחת שאלתי מאת ה', לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו". הדבר הטוב ביותר שיהודי יכול לאחל לעצמו, הוא לחוות את נוכחותו של הבורא, ולחיות תמיד בקדושה.

חודש אלול על קצה המזלג.

חודש הרחמים.

חודש אלול מכונה חודש הרחמים והסליחות, זהו חודש של פיוס וויתור הדדי, אנחנו סולחים לה', וה' סולח לנו. זהו חודש של התעוררות רוחנית, לנצל את הימים האחרונים של השנה החולפת, כדי להשאיר ממנה רושם של עשייה וכיוון חיובי.

תשובה מאהבה.

חודש אלול מוקדש לתשובה מאהבה - לבחירה בחיי תורה ומצוות מתוך רצון חופשי, ולא בגלל פחד מפני הגיהנום או כפייה דתית למשל. בכוחה של התשובה מאהבה, להפוך את הזדונות – אותם עברות שנעשו בהתרסה – לזכויות. מתברר, כי אותם עברות הגיעו מחיפוש פנימי, ומרצון בחיבור ודבקות.

תשובה ציבורית.

מעבר לתשובה וחשבון נפש אישי, חודש אלול הוא גם זמן מתאים לתשובה ציבורית. לא רק בחיים האישיים שלנו אנחנו שוגים לפעמים. גם בבחירות הלאומיות טעינו, הקמנו מדינה ככל הגויים, במקום לזכור את ייחודיותו של העם היהודי. ביכולתנו לחזור בתשובה, ולקבל על עצמנו לשנות את הדרוש תיקון.

לקשור מחדש.

החטאים פוגעים בקשר שלנו עם ה', כל חטא דומה לעוד חבל שנקרע, כשרוצים לקשור מחדש צריך לעשות קשר כפול, במקום שנקרע החבל, יהיה כעת חבל עבה עוד יותר. כך גם התשובה, עושה את הקשר שלנו עם ה' חזק ורציני עוד יותר מכפי שהיה לפני החטא.

חטאנו לפניך.

בבתי הכנסת שרים בעת הסליחות בניגון שמח "אדון הסליחות חטאנו לפניך", אדם שמנופח בגאווה שוקע בעצבות כאשר הוא רואה שטעה, לעומת זאת מי שזוכר שהוא בסך הכול בן אדם, פחות מתרגש מכך שהוא טעה, ויודע לשמוח, בכך שעוד ניתנה לו הזדמנות לתקן.

לא יירא ליבי.

במהלך חודש אלול, אומרים בבית הכנסת מזמור תהלים שבמרכזו הקריאה "אם תחנה עלי מחנה – לא יירא ליבי". הפחד נובע מחוסר באמונה, אדם שמאמין בה' יודע כי לעולם הוא לא יישאר לבד. התשובה נוסכת ביטחון, כי ננצל בכל מצב. תובנה זו נחוצה במיוחד בדורנו, שבו אנחנו מוקפים באויבים מכל הכיוונים, אם נשוב לה', נקבל כוח שלא לפחד או להיכנע חלילה.

מוגש ע"י אגף ההסברה של תנועת דרך חיים
f | www.derech-chaim.org | 02-5606363
לתגובות ולקבלת העלון: comiori77@gmail.com

